

Miljö - och ekonomigruppen Årsberättelse 2005

1. Sammanfattning av årets viktigaste resultat

Miljö- och ekonomigruppens huvudmål är att bidra till skapandet av en ekonomisk utveckling som bygger på hållbara produktions- och konsumtionsmönster där miljöbelastning och ekonomisk tillväxt inte kopplas samman. Gruppen har utvärderat och analyserat erfarenheter av ekonomiska styrmedel i sin strävan efter att medverka till underlag för beslutsfattande på området.

Miljö- och ekonomigruppens viktigaste resultat under år 2005 har varit följande:

- Den sista delen av projektet *"Verkemiddel for forvaltning av biologisk mangfold i skog og våtmark"* trycktes under år 2005 och presenterades både för finansministrarna i maj 2005 samt för ämbetsmannakommittén/Miljö i september 2005. Projektet följer framför allt upp samarbetet med OECDs insats vad gäller biologiskt mångfald som etablerades under förprojektet och seminariet i Köpenhamn våren 2000. Projektet belyser även i vilken grad EUs politik och förvaltning av biologiskt mångfald genomförts i de enskilda länderna. Resultatet förväntas intressera skogsorganisationerna och forskare som arbetar med biodiversitet och användning av styrmedel.

Man har bl.a. värderat styrmedlen i förhållande till kostnadseffektivitet. På basen av dessa jämförelser ger projektet förslag om ändringar i existerande styrmedel och användning av möjliga nya styrmedel för förvaltning av det biologiska mångfaldet. Projektet skall bidra till att stärka och samordna användning av styrmedel i de nordiska länderna i deras förvaltning av det biologiska mångfaldet i både barr- och ädelträdsskog och våtmarker. I delprojekt 1 identifieras särskilda egenskaper i biologiskt mångfald i skog och våtmark i de nordiska länderna som kan användas som indikatorer. I delprojekt 2 framkommer att förvaltningspolitiken i de nordiska länderna skiljer sig från varandra. I Finland, Norge och Sverige finns det en konflikt mellan hänsyn till ekonomisk användning och hänsyn till skydd. Både Finland och Sverige söker alternativa styrmedel till fredning av områden. Bl.a. i Finland testas ett anbudssystem som kan stimulera till att skydd av det biologiska mångfaldet sker till lägsta möjliga kostnad. När det gäller våtmarker har alla länder ambitioner att öka skyddet.

- *"Economic Instruments for Decoupling Environmental Pressure and Economic Growth"*, projektet är uppdelat i två skilda delar *"Decoupling of CO2 Emissions from Energy Intensive Industries: the Role of the Nordic Carbon-Energy Taxes"* och *"Economic Instruments for Decoupling Environmental Pressure from Economic Growth"*. *"Decoupling of CO2 Emissions from Energy Intensive Industries: the Role of the Nordic Carbon-Energy Taxes"* färdigställdes under hösten 2005, och den sista finlisningen av projektet sker i början av år 2006. Projektet är fokuserat på viktiga miljöutmaningar (klimat och sur nederbörd) och har nära koppling mot liknande arbete internationellt, bl.a. i OECD, EU och nordisk Ministerrådet. Vad gäller den andra – mera omfattande – delen av projektet, *"Economic Instruments for Decoupling Environmental Pressure from Economic Growth"* har arbetsgruppen efter noggrant övervägande beslutat att avsluta projektet i och med att de två första delarna (av tre) blivit klara.

"Decoupling of CO2 Emissions from Energy Intensive Industries: the Role of the Nordic Carbon-Energy Taxes". De nordiska länderna har intresserat sig för globala och miljöutsläpp över gränserna och det här projektet skall inte bara använda sig av erfarenheter som man kan erhålla genom referensgruppen med medlemmar från länderna och betydande existerande arbeten på relevant statistik, utan även vara nyttig för varje land i deras pågående forskning i kostnadseffektiva metoder för att nå miljömål. Ett utkast av projektet sändes till arbetsgruppens medlemmar innan utgången av år 2005. Rapporten är en tvärsnittsanalys av 10 energiintensiva sektorer på tvärs av fyra nordiska land, och visar i vilket omfattning det har funnits en avkoppling mellan ekonomisk tillväxt, energianvändning och CO2 utsläpp.

- *"Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005"* har framåtskridit enligt planerna och gruppen hade t.ex. en givande diskussion med författarna på sitt höstmöte. Utredningen bygger på och dra nytta av relevanta arbeten i andra instanser, inte minst inom OECD. Projektet beskriver dels vilka ekonomiska instrument man använder sig av i de nordiska och baltiska länderna, dels var det är svårt att använda och var det ger goda möjligheter att bruka ekonomiska instrument i miljöpolitiken.

- Arbetsgruppen har höga förväntningar på den nordiska komparativa studien *"Den tänkta rollen för handeln med utsläppsrätter för växthusgaser i relation till övriga instrument"*, vilken är ett samarbetsprojektet med klimatgruppen. Vissa kompletteringar återstår, i övrigt är projektet klart. Ur nordisk synvinkel är projektet intressant eftersom alla nordiska länder utom Island kommer att ingå i handelssystemet, Norge visserligen med ett specialarrangemang. Det innebär att det finns ett klart gemensamt nordiskt intresse att analysera hur man har genomfört handelssystemet i de olika länderna för perioden 2005-2007 och en hur pass stor del av utsläppsminskningarna man tänker sig kunna genomföra med hjälp av utsläppshandeln. Det kan här vara aktuellt att även se på vad de nordiska länderna tänker sig genomfört med hjälp av utsläppshandeln under Kyotoperioden 2008-2012. Projektet skall ge förutsättningar för ett starkt nordiskt inflytande i den vidare utvecklingen av direktivet. Resultaten så här långt pekar på att introduktionen av utsläppshandel inte i någon större utsträckning påverkat de nordiska ländernas klimatstrategier eller deras användning av andra styrmedel. Utsläppshandel har till största delen blivit implementerad som ytterligare ett styrmedel vid sidan av de tidigare styrmedlen. Även om de nordiska länderna har mycket gemensamt finns det skillnader vad det gäller industristruktur och krav på utsläppsminskningar och därmed behovet och effekterna av att använda sig av utsläppshandel. Det är dock sannolikt så att justeringar av

existerande styrmedel bör göras på sikt när utsläppshandel övergår från "testfasen" till ett skarpt instrument i perioden 2008-12. Beräkningar som gjorts i de olika länderna ger stöd åt att vissa förändringar i delar av klimatstrategierna bör göras som ett resultat av att utsläppshandelssystemet används.
2. Uppfyllelse av MHP's mål, aktiviteter och förväntade resultat Det grundläggande målet med arbete i miljö- och ekonomigruppen är att bidra till skapandet av en ekonomisk utveckling som bygger på hållbara produktions- och konsumtionsmönster där miljöbelastning och ekonomisk tillväxt inte kopplas samman. Gruppen utvärderar och analyserar erfarenheter av ekonomiska styrmedel i sin strävan efter att medverka till underlag för beslutsfattande på området. De projekt som pågått under år 2005 uppfyller detta. I projekten har man använt sig av material från de nordiska länderna, och kan därför sägas vara till nordisk nytta. I projektet om ekonomiska styrmedel förväntas man även få erfarenheter från de baltiska länderna och vice versa. Alla tre projekt tangerar frågan om styrmedel man kan använda sig av i miljöpolitiken, och sammanfaller därmed med miljöhandlingsprogrammet, där det poängteras att man strävar efter att arbeta med att säkra utgiftseffektiviteten genom att kombinera olika styrmedel. Se bilaga 2 om hur projekten uppfyller MHPs krav. 3. Gruppens konkreta aktiviteter som presenterats för ÅK-M och MR-M (samt ÅK-F och MR-F) Arbetsgruppen har efter årsskiftet fått en rapport klar (<i>"Virkemidler for forvaltning av biologisk mangfold i skog og våtmark"</i>) som man informerat om för finansministrarna på våren samt för ämbetsmannakommittén för miljö på hösten. Närmare om detta i sammanfattningen, se punkt 1. Som bilaga 3 finns det bakgrundspapper som utarbetades för finansministrarna och ÅK-M. Arbetsgruppens ordförande diskuterade med ÅK-Finans den 23.11.2005 om arbetsgruppens verksamhet. 4. Gruppens konkreta inspel till internationella förhandlingar Gruppens projektuppföljning har varit kopplat till det internationella miljösamarbetet. Gruppens medlemmar har diskuterat frågor som pågår i EU och OECD på gruppens möten. Klimatprojektet är kopplat till vad som händer i EU och OECD. Detsamma gäller projektet om ekonomiska styrmedel, vilket bygger på och drar nytta av relevanta arbeten i andra instanser, inte minst inom OECD. Många av gruppens medlemmar har deltagit i internationella sammanhang i möten och konferenser eller i arbetsgrupper. T.ex. i OECDs Annual meeting on Sustainable development (AMSDE)) och EUs ENVECO Group har medlemmar från miljö- och ekonomigruppen varit representerade. Internationellt fungerar dessa tidigare nämnda grupper som ett möjligt forum att sprida och få kunskap och information som miljö- och ekonomigruppen kan ha användning för. Det gäller till exempel rekommendationer om användning av ekonomiska styrmedel, fackliga frågor knutna till genomförandet av internationella avtal och utgångspunkten för nya förhandlingar. NMR-gruppens roll i samordningen av de nordiska ländernas inställning till fortsatt arbete i OECDs AMSDE har varit en av flera faktorer som säkrat en vidareföring av denna satsning på bärkraftig utveckling som ett tvärgående tema för hela OECD, inte bara för miljökommittén (EPOC). I ENVECO diskuteras också implementering av nya EU- direktiv. Via ENVECO mötena har t.ex. den regelbundna återkommande rapporten om ekonomiska styrmedel (den nu aktuella behandlar styrmedel i nordiska och baltiska länder) haft en stor efterfråga och fått en spridning via ENVECOs deltagare till alla 25 EU länder. På höstens ENVECO möte föreslog de nordiska representanterna att rapportera resultaten från arbetsgruppens rapport om biologiskt mångfald, då detta tema är planlagt att vara ett centralt tema på mötet. Förslaget blev väl emottaget. Den 20-21 juni arrangerar det norska Finansdepartementet i samarbete med OECD en konferens om bärkraftig utveckling. Under en dag på seminariet fokuserades programmet på indikatorer för hållbar utveckling och en dag på politik för hållbar utveckling. Den nordiska strategin för hållbar utveckling presenterades och diskuterades på mötet. Tre av arbetsgruppens medlemmar samt sekreteraren deltog på seminariet.
5. Informationsverksamhet Arbetsgruppen har efter årsskiftet fått en rapport klar (<i>"Virkemidler for forvaltning av biologisk mangfold i skog og våtmark"</i>) som man informerat om för finansministrarna på våren samt för ämbetsmannakommittén för miljö på hösten. Instruktionerna för uppdatering av arbetsgruppens hemsida ändrades p.g.a. tekniska hinder så att den sker från NMRs sekretariat. Arbetsgruppens har tidigare dryftat informationsfrågan, och på vårens möte presenterade sekreteraren en kort den checklista som utarbetats i en liten arbetsgrupp på seminariet i Køge i januari 2005, med en liten komplettering utgående från informationsstrategin för det nordiska miljösamarbetet. Arbetet med en folder för projektet om biologiskt mångfald under arbete i slutet av året.
6. Samarbete med andra grupper och sektorer Gruppen driver tillsammans med Klimatarbetsgruppen ett projekt, som behandla den tänkta rollen för handeln med utsläppsrätter för växthusgaser i relation till övriga instrument. Projektet genomfördes under år 2005. De båda grupperna sökte tillsammans medel från BU-puljen. Samarbetet har haft vissa problem, troligen beroende av att dels klimatgruppens sekreterare var ny år 2005, samt ordförandebbyte. Miljö- och ekonomigruppen har inte haft samarbete konkret med någon annan arbetsgrupp. Utformningen av projektet "Grønne markeder og renere teknologi" har under året framåtskridit. Sekreteraren för Produkt och avfall- och Nordisk Ministerråds Integrated Product Policy grupp (NMRIPP, miljö/konsument/erhverv) har koordinerat en utarbetning av en gemensam projektplan. Projektet är tänkt som ett samsamarbetsprojekt mellan dessa tre arbetsgrupper

(ovanstående samt miljö- och ekonomigruppen), och NMRIPP-gruppen är huvudansvarig för projektet. Projektet har funnits på NMRS agenda sedan man år 2002 på ett MR-M-möte föreslog att bl.a. gröna marknader och renare teknologi skulle vara ett av fyra konkreta insatsområden man skulle konkretisera för att stärka BU- strategins internationella betydelse. Projektet har inte ännu fått sin slutliga utformning, varför inte heller arbetsgrupperna har konkreta planer om hur de enskilt skall arbeta med projektet.

7. Projektkatalog

Det hänvisas till hemsidan vad gäller projektet *Economic Instruments for Decoupling Environmental Pressure and Economic Growth*.

Vad gäller projektet "Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005" samt "Den tänkta rollen för handeln med utsläppsrätter för växthusgaser i relation till övriga instrument" är hemsidan inte uppdaterad, varför projektet presenteras nedan:

- 1) Projektets namn: "Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005"
- 2) Ansvarig kontaktperson: Hanne Back, National Environmental Research Institute, Pb. 358, 4000 Roskilde. Danmark. Telefon +45 463 01 230. Projektledare: Mikael Skou Andersen (msa@dmu.dk).
- 3) Projektets varighet: 2004 – 2006
- 4) Deltagande land: Danmark och även aktivt deltagande från de baltiska staterna förutom de övriga nordiska länderna.
- 5) Ansvarig arbetsgrupp: Nordisk Ministerråds arbetsgrupp för miljö och ekonomi (miljö- och ekonomigruppen)
- 6) Projekt/nätverksgrupp: Miljö- och ekonomigruppen utgör referensgrupp.
- 7) Mål från det nordiska miljöhandlingsprogrammet som är relevant från projektet: Projektet uppfyller miljöhandlingsprogrammets mål om att skapa en ekonomisk utveckling och värderingar som bygger på hållbara produktions- och konsumtionsmönster och där miljöbelastningen inte är sammankopplad med ekonomisk tillväxt. Projektet baserar på material från de nordiska länderna, och kan därför sägas vara till nordisk nytta. Man förväntas även få erfarenheter från de baltiska länderna och vice versa. Projektet beskriver styrmedel man kan använda sig av i miljöpolitiken, och sammanfaller därvid med miljöhandlingsprogrammet, där man säger att man strävar efter att arbeta med att säkra utgiftseffektiviteten genom att kombinera olika styrmedel.
- 8) Mål från strategin för ett hållbart Norden, som är relevanta för projektet: Projektet kopplar sig till strategin för hållbar utveckling under bl.a. följande punkter Samarbete med närområden, långsiktiga mål samt under kapitlet om mål och insatser för perioden 2005-2008):
 - I. att stödja integrationen av hållbar utveckling i sektorerna,
 - II. att stödja öppenhet och demokrati och offentlighetens deltagande
 - III. att stödja utveckling av miljövänlig teknologi och ekoeffektivitet samt förbättra fackkunskaperna inom miljöteknologin
- 9) Kort projektbeskrivning: Projektet är uppdelat i två delprojekt, varav man i det första skall kartlägga användningen av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005. I den andra delen skall möjligheter och hinder vid bruk av ekonomiska styrmedel i de nordiska länderna analyseras.
- 10) Förslag till förmedling: Rapporten skrivs på engelska och skall förmedlas i enlighet med informationsstrategin för det nordiska miljösamarbetet.
- 11) Samarbete med andra grupper: Inget aktivt samarbete förekommer.
- 12) Sökord: -

- 1) Projektets namn: "Den tänkta rollen för handeln med utsläppsrätter för växthusgaser i relation till övriga instrument"
- 2) Ansvarig kontaktperson: Bo Andersson, ECON Analys AB, Artillerigatan 42, SE-114 45 Stockholm, Sverige, Telefon +46 8 528 01 205 (bo.andersson@econ.se). Projektledare: Martin Hill (martin.hill@econ.se).
- 3) Projektets varighet: 2005
- 4) Deltagande land: de nordiska länderna
- 5) Ansvarig arbetsgrupp: Nordisk Ministerråds arbetsgrupp för miljö och ekonomi (miljö- och ekonomigruppen) och klimatgruppen
- 6) Projekt/nätverksgrupp: Miljö- och ekonomigruppen och klimatgruppen utgör referensgrupp.
- 7) Mål från det nordiska miljöhandlingsprogrammet som är relevant från projektet: Projektet uppfyller miljöhandlingsprogrammets temamål 4.1.4. (reduktion av växthusgaser med fokus på samarbetet omkring implementering av Klimatkonventionen och Kyotoprotokollet) och 4.1.5. (reduktion av avfallsproduktion och växthusgaser).
- 8) Mål från strategin för ett hållbart Norden, som är relevanta för projektet: Projektets målsättning är att analysera utsläppshandelns roll i förhållande till andra styrmedel för begränsning av växthusgasutsläpp.

För de flesta nordiska länder är det nu första gången ett dylikt ekonomiskt instrument tas i bruk i miljöpolitiken. Regleringen av koldioxidutsläpp har hittills i huvudsak baserat sig på beskattning av fossila bränslen. Utsläppshandeln representerar en ny typ av ekonomisk styrning som förefaller att få en växande betydelse inom miljöpolitiken. Utsläppshandeln kan potentiellt ha en mycket stor ekonomisk betydelse. Utsläppshandel baserad på en mycket restriktiv fördelning av kvoter kan resultera i att stora ekonomiska effekter uppstår för de branscher som ingår i systemet. Men eftersom en utsläppshandel där endast vissa sektorer ingår måste kompletteras med andra instrument för att Kyoto målen skall nås är det möjligt att signifikanta ekonomiska effekter även uppstår i den del av ekonomin som inte deltar i utsläppshandeln.

Projektet är direkt kopplat till strategin för hållbar utveckling, som bl.a. nämner att den ekonomiska dimensionen ska ha större vikt än tidigare. I kapitlet om klimatförändringar framhävs handel med utsläppsrätter, skatter och avgifter som viktiga

ga styrmedel för de nordiska länderna att nå sina åtaganden under Kyoto-protokollet. 9) Kort projektbeskrivning: Den första delen är en jämförande studie av hur mycket av Kyoto åtagandena de olika nordiska länderna tänker sig åstadkomma med utsläppshandel och hur mycket man tänker genomföra med andra instrument på de sektorer som står utanför utsläppshandeln (perioden 2005-2007). Projektet 2 skall analysera de nordiska ländernas utveckling i klimatgasutsläppet och möjliga initiativ i Kyotoperioden 2008-2012. Olika initiativ för att reducera klimatgasutsläppet skall granskas likaså på vilket sätt detta är planerat att göras på ett kostnadseffektivt sätt i de nordiska länderna. Projektet skall ge förutsättningar för ett stärkt nordiskt inflytande i den vidare utvecklingen av direktivet. 10) Förslag till förmedling: Rapporten skrivs på engelska och skall förmedlas i enlighet med informationsstrategin för det nordiska miljösamarbetet. 11) Samarbete med andra grupper: Se punkt 5) 12) Sökord: -
8. Gruppens sammansättning Miljö- och ekonomigruppen har en tvärsektoriell sammansättning med en medlem både från miljö- och finanssektorn från varje land. Gruppens medlemmar bidrar till att ett konkret samarbete är möjligt att idka på ämbetsmannanivå, både inom miljö- och finansfrågor, likaså tvärsektoriellt. Medlemmarna förmedlar nationella synpunkter som är viktiga i gruppens arbete, och genom medlemmarnas aktiva arbete förankras även rapporterna och övrigt arbete nationellt. Två av årets projekt har referensgrupper som övervakar sakinnehållet i projekten, i de projekten övervakas arbetet av arbetsgruppens medlemmar. Miljö- och ekonomigruppen mandat finns på gruppens hemsida (http://www.norden.org/miljoe/Miljo-okonomi/mandat/sk/Mandat_miljoekonomi.pdf), likaså medlemmarna (http://www.norden.org/miljoe/Miljo-okonomi/medlemmer/sk/index.asp). Miljö- och ekonomigruppen är rådgivande i förhållande till ämbetsmannakommittéerna för miljö och för finans, vilka godkänner gruppens arbetsprogram, budget och projektförslag. Gruppen har haft två möten, 8-9 mars i Helsingfors och 15-16 september i Reykjavik.
9. Ekonomisk redogörelse Se närmare utredningar i bilaga 1. Valuta enligt kurs 22.1.2006, 1 € = 7,4624 DKK

Skema 1: Översikt över midler i 2005 fordelt på bevillingsmyndighed

Bevillingsmyndighed	DKK	Bemærkninger
1. NMRS miljø	425 000	
2. NMRS sektor, økonomi, og klimagruppen	502 500 + 150 000	
3. Strategisk pulje		
4. Andre puljer BU	377 500	
5. Overførte frie midler fra forrige år	1 537 753	Under år 2004 var det drøjsmål på utbetalninger for projekten, pga. forseninger i tidtabellen.
6. Sum (midler til rådighed 2005)	2 992 753	

Skema 2: Oversigt over aktiviteter / projekter fordelt på midler i 2005

1. Aktiviteter/projekter	2. Midler til rådighed 2005	3. Kontraktbundne midler 2005 + endnu ikke udbetalte kontraktbundne midler fra 2004	4. Ikke kontraktbundne midler pr 31.12.2005	5. Bemærkninger
Sekretariat	275 000	275 000+112 186 (år2004)=387 186 Utbetalt år 2005 262 269.	275 000-262 269 (anvånt år 2005)=12 731 samt 112 186 från år 2004, totalt 124 917	Före år 2004 har "Oförutsedda utgifter, seminarium " funnits under "Projekt "; nu under sekretariatets utgifter.
"Ekonomiska styrmedel i styrmedel i de baltiska och nordiska länderna " – projektet påbörjat i slutet av år 2004, avslutas år 2006.	350 000	350 000+450 000 (225 000(år 2004)+225 000(år 2004 BU-medel), total projektbudget 800 000. Utbetalt år 2005 602 985 DKK. Icke utbetalda bundna medel 197 015	-	800 000 (total budget). Kvar för utbetalning år 2006 397 845, slututbetalning sker år 2006.
"Den tänkta rollen för handeln med utsläppsrätter för växthusgaser i relation till övriga instrument " – projektet påbörjat och avslutas år 2005.	600 000	600 000 – 233 699 (utbetalt). Icke utbetalda bundna medel 366 301	-	600 000 total budget. Slututbetalning sker år 2006.
"Verkemiddel for forvaltning av biologisk mangfald i skog og våtmark " – projektet påbörjat 2002 och avslutat 2005.	-	246 552 (utbetalt åren 2002-04; 487 760 NOK=c. 449 694DKK+604 000+199 754=1 253 448) Utbetalt 4 384. icke utbetalda medel 242 168.	(det kan eventuellt bli en rest från projektet på c. 25 000, dock inte medtaget här i räkningen)	1 500 000 total budget. Slututbetalningen 213 500 sker år 2006.
Evaluerings av projektet "Verkemiddel for forvaltning av biologisk mangfald i skog og våtmark "	-	25 000	-	Evalueringen sker 2006.
"Economic Instruments for Decoupling Environmental Pressure and Economic Growth "	200 000	200 000 + 515 500= 715 500 Icke utbetalda medel 115 500 + 70 000 + c. 60 000, sammanlagt 245 500.	c. 470 000	1 662 000 total budget. Projektet uppdelat i två delar, 462 000 + 1 200 000. Den första delen betalas ut i sin helhet, 115 500 icke ännu utbetalt betalas ut år 2006. För den andra delen finns icke utbetalade medel 600 000 från vilket efter det att arbetet med projektdelen avbrutits betalar ut 70 000 samt täcker tryckkostnaderna. Restande medel överförs till 2006 som fria medel.

Evaluering av projektet "Economic Instruments for Decoupling Environmental Pressure and Economic Growth"	30 000	30 000	-	Evalueringen sker 2006.
Frie midler	1 537 753			
Sum	2 992 753 (Sum som skema 1 punkt 6)	I alt 2 804 238 DKK Utbetalt: 1 103 337 Bundna medel: 1 105 984	I alt c.594 917 DKK (Overføres som frie midler til arbejdsprogram 2006)	75 % Norden 10 % EU 15 % Nærområdet
Anm.		Icke projektbundna medel som överförts från tidigare år 188 515 (2 804 238+188 515 =2 992 753)		

Skema 3. Oversigt over sekretariatsmidler 2005

Anvendelse af midler	DKK	Bemærkninger
Løn	150 937	
Rejser	36 743	
Administration	74 589	I budgeten 2005 reserverats 50 000 för adm, 65 000 för övrigt, här är utgiftsposterna sammanslagna och där ingår telefonkostnader, transportkostnader i samband med möte i Island för arbetsgruppen, etc.
Øvrige		
Total	262 269	

Bilaga 1

För år 2005 uppgjordes en budget, där sammanlagt söktes 1 105 000 DKK. När klimatprojektets budget (ett samarbetsprojekt med klimatgruppen) fastslogs, minskades den med 50 000/arbetsgrupp. Efter att klimatprojektets budget ändrades till 150 000/arbetsgrupp hade redan finanssektorn beviljat 100 000 DKK, varför det återstod för miljösektorn 50 000 DKK. Det totala budgetbehovet var efter korrigering av klimatprojektet 1 055 000 DKK. Finanssektorn beviljade det som ursprungligen söktes, 502 500 DKK (då var reserveringen för klimatprojektet alltså ännu totalt 200 000 DKK). ÄK-Miljö beviljade 425 000 DKK. Beviljade medel från miljösektorn och finanssektorn var totalt 927 500 DKK. Av det icke erhållna beloppet 127 500 söktes och beviljades från BU-puljen 77 500 DKK, och resten 50 000 som inte erhållits skärs ner från posten "administrativa kostnader" och "oförutsedda utgifter", så att slutsumman kommer i balans.

För sekretariatet gjordes en budget för år 2005 med en slutsumma på 325 000 DKK. Denna post minskades med 50 000 DKK (se ovan) till 275 000 DKK.

Intäkterna är totalt 1 305 000 DKK; erhållna medel från finans och miljö (927 500) samt 300 000 (BU-pulje/Klimatprojektet) och 77 500 (BU-pulje/nordiska-baltiska projektet). Dessutom överfördes 150 000 DKK från klimatgruppen till miljö- och ekonomigruppen för klimatprojektet. Totalt är intäkterna för år 2005 1 455 000 DKK. Denna överföring 150 000 plus klimatprojektets BU-pulje (300 000), totalt 450 000 är inte med i gruppens budget, därför stämmer inte budgeten och räkenskapsidans intäktsposter överens (budget 1 055 000 minus 50 000 som inte erhållits = 1 005 000 + 450 000 = 1 455 000 DKK).

Övriga anmärkningar: 30 000 DKK har reserverats i budgeten för evaluering av Decouplingprojektet. Evalueringen är inte ännu utförd. Vad gäller övriga projektutbetalningar, är slututbetalningen för decouplingprojektets ena del inte utbetald, detsamma gäller klimatprojektet och projektet om biologiskt mångfald. Som orsak till detta är att allt material inte ännu levererats före utgången av år 2005, men projekten är så gott som klara. Vad gäller den andra delen av decouplingprojektet, har inga utbetalningar skett under år 2005, och arbetsgruppen har gjort ett beslut om att avsluta projektet innan alla planerade avsnitt skrivits. Arbetsgruppen har dock beslutat att ännu betala 70 000 DKK för det material som levererats. Utbetalningen sker år 2006.

Arbetsgruppen har en eftersläpning i utbetalningar för projekten. Vid årsskiftet 2003-2004 överfördes "resterande medel" från Norge, 913 450 NOK (832 544 DKK). Detta berodde på eftersläpningar i projektutbetalningar. I denna summa finns även medel som inte är projektbundna. Även år 2004 skedde få utbetalningar för projekten, närmare förklaring om detta i redovisningen för år 2004.

Vad gäller sekretariatet var utgifterna för "Overhead (övrigt)" mindre än budgeterat år 2004, varför den posten fortfarande finns disponibel. Orsaken till detta är att denna summa delvis även är reserv för eventuella översättningar och dyl. för projekten. Till skillnad från år 2003 har reserv för oförutsedda utgifter flyttats upp under sekretariatet (Overhead (övrigt)) från och med år 2004.

Redovisning för år 2005 för tiden 1.1.-31.12.2005

	UTGIFTER	INTÄKTER
Överfört från år 2004		-720 912
Intäkter för år 2005		-1 398 215
Medel ännu på NMR		-873 000
<i>Totalt</i>		<i>-2 992 127</i>

Anm. Det som överförts från år 2004 är inte samma summa som redovisades som rest för 2004, troligen för att hela summan inte vid årsskiftet ännu erhållits från NMR. Enligt den ekonomiska redovisningen (Shema 1) är summan 2 992 753 DKK, dvs. 626 DKK större. Detta troligen beroende på valutakurser)

Allmänna utgifter för sekretariatet

Lön etc.	150 937
Resor	36 743
Administration	74 589
<i>Totalt</i>	<i>262 269</i>

Projekt

'Verkemiddel for forvaltning av biologisk mangfald i skog og våtmark "	4 384
'Ekonomiska styrmedel i styrmedel i de baltiska och nordiska länderna "	602 985
'Den tänkta rollen för handeln med utsläppsrätter för växthusgaser i relation till övriga instrument "	233 699
<i>Projekt totalt</i>	<i>841 066</i>

Utgifter totalt	1 103 337	- 1 888 790
------------------------	------------------	--------------------

Bilaga 2

Oversigt over målsætningerne i det nordiske Miljøhandlingsprogram 2005-08

Del-målsætning	Konkrete initiativer	Konkrete projekter	Ansvarlig arbejdsgruppe(r)
Overordnet målsætning: TEMA 4: Bæredygtig produktion og forbrug: At fremme en udvikling som bygger på bæredygtig produktion og konsumption og frakobling af miljøbelastning fra økonomisk vækst. Hertil kommer nordiske indspil til udvikling og fremme af brugen af økonomiske styringsmidler, forebyggelse af mængden af affald og udslip af klimagasser, øget genanvendelse af affald, bedre miljøkundskab i befolkningen og i virksomhederne, bedre produktinformation samt fremme af grønne markeder og bæredygtig og renere teknologi.			
4.1. Generelt	<i>4.1.1. Norden vil satse på økonomisk effektivitet, miljøteknologi samt løsninger, som støtter social innovation og nye alternative løsninger.</i>	Nordic guideline on cost-benefit analysis of management of waste and resources, 2005	PA
		Gröna marknader och renare teknologier, 2005	NMRIPP
		Decoupling II	MØ

		Economic Instruments for Decoupling Environmental Pressure and Economic Growth <i>- Economic Instruments for Decoupling Environmental Pressure and Economic Growth (Decoupling projektet) (påbörjades år 2001, avslutas år 2005). Projektet identifierade och evaluerade hur politiken bör utformas för att man skall både skall kunna nå en ekonomisk tillväxt och skydda miljön. Projektet hade som mål att täcka de två centrala teman som finns i det nordiska miljöhandlingsprogrammet 2001-2004: styrmedel för att uppnå frångkoppling av ekonomisk tillväxt och miljöbelastning när det är fråga om klimat och sur nederbörd. Även det nya miljöhandlingsprogrammet 2005-2008 tangerar denna fråga genom att diskutera frågan om att kunna bidra till ekonomisk utveckling utan att samtidigt öka samhällets miljöbelastning och resursförbrukning. Rapporten afdaekker ogsaa CO2-afgifterne og deres satser for el og diverse braendsler for industrien. "Endelig gennemfoeres en panelregressionsanalyse af effekten af aendringer i energipriser og afgifter paa industriens energiforbrug. Denne analyse udfoeres paa grundlag af sektorspecifikke energipriser som er indsamlet fra de statistiske bureauer i Danmark, Norge og Sverige, medens saadanne data ikke forefindes i Finland. For de tre lande identificeres statistiske signifikante sammenhaenge mellem aendringerne i afgifter/priser og CO2-udslip. De udledte elasticiteter, som viser noget stoeerre prisfoelsomhed end det normalt antages, vil kunne anvendes i de nordiske landes energifremskrivninger og i makro-okonomiske modelberegninger af effekter af omlaegning i afgifter henholdsvis kvotepriser for CO2. "</i>	MØ
		Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005 <i>- "Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005" uppfyller miljöhandlingsplanens mål om att beskriva hur man kan satsa på ekonomisk effektivitet, miljöteknologi och lösningar som stöder sociala innovationer och nya alternativa lösningar.</i>	MØ
	4.1.2. Bidrag til økonomisk udvikling, uden samtidig at øge samfundets miljøbelastning og	Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005	MØ

	<i>ressourceforbrug.</i>	Economic Instruments for Decoupling Environmental Pressure and Economic Growth	MØ
		Ett förprojekt om makroanalys ekonomiska konsekvenser av miljöavtal/miljöinitiativ (eventuellt även andra beroende på utformning)	MØ
		Decoupling II	MØ
	<i>4.1.3. Miljømåessig tilpasning af konsumption og produktion.</i>	Hushållsavfallets produktsammansättning, 2005	PA
		Optimal livstid av produkter, 2006	PA
		Pilotprosjekt for utvikling av et felles nordisk format for miljøkriterier for offentlige innkjøp, se 4.3.1	

	4.1.4. Reduktion af drivhusgasser med fokus på samarbejdet omkring implementering af Klimakonventionen og Kyotoprotokollen.	Den tänkta rollen för handeln med utsläppsrätter för växthusgaser i relation till övriga instrument Framförallt i projektet "Den tänkta rollen för handeln med utsläppsrätter för växthusgaser i relation till övriga instrument", har man att försökt utreda vilka möjligheterna är att använda sig av den europeiska marknad för utsläppsrätter för växthusgaser – det är en av de viktigaste miljöpolitiska frågorna just nu i de Nordiska länderna. Frågan är kopplad till miljöhandlingsprogrammets målsättning: De nordiske lande arbejder for at opfylde Klimakonventionens overordnede og langsigtede mål om at "åbnå en stabilisering af koncentrationerne af drivhusgasser i atmosfæren på et niveau, som kan forhindre farlig menneskeskabt indvirkning på klimasystemet." Internationell utsläppshandel representerar en ny typ av ekonomisk styrning som förefaller att få en växande betydelse inom miljöpolitiken. Projektet genomförs i två delar. Den första delen är en jämförande studie av hur mycket av sina utsläppsåtagandena de olika nordiska länderna tänker sig åstadkomma med utsläppshandel och hur mycket man tänker genomföra med andra instrument på de sektorer som står utanför utsläppshandeln. Vidare analyserar den första delen den fördelning av kvoter till olika sektorer och branscher som valts Fokus i denna del ligger på utsläppshandelns roll under perioden 2005-7. Analysen omfattar bakgrunden till att en viss balans har valts mellan den utsläppshandlande och den icke-handlande sektorn samt vilka effekter som tagits med i de ekonomiska kalkylerna.. Av speciellt intresse är frågan om vissa branscher har särbehandlats och på vilka grunder samt hur stram den totala fördelningen är i förhållande till branschernas uppskattade framtida utsläpp. Marginalkostnaderna för utsläppsminskningar inom den icke-handlande sektorn i vardera av de nordiska länderna bör uppskattas. Den andra delen av projektet, som fokuserar på perioden 2008-12, jämför förhållandet mellan utsläppshandel och andra styrmedel som energi- och CO2-skatter, avtal med speciella branscher, system för gröna certifikat och andra energi- och miljöpolitiska styrmedel. Speciellt kommer projektet att analysera de förändringar som gjorts eller föreslagits i energirelaterade skatter och stöd. Detta inkluderar även samspelet mellan utsläppshandel och andra styrmedel som används inom den handlande sektorn. Genomförda och aviserade förändringar samt bakgrunden till dessa analyseras per land. Av särskilt intresse i detta sammanhang är givetvis förändringar i koldioxid- och elbeskattningen. Vidare analyseras hur övriga styrmedel påverkar effektiviteten i handelssystemet och hur de påverkar fördelning av åtgärder och kostnader mellan länder.	Klima/MØ
			Klima

	4.1.5. Reduktion af affaldsproduktion og udslip af drivhusgasser.	Den tänkta rollen för handeln med utsläppsrätter för växthusgaser i relation till övriga instrument	MØ
			PA/NMRIPP/ Klima
	4.1.6. Ressourceeffektivitet, logistik og genanvendelse af materialer skal forbedres.	Hushållsavfallets produktsammansättning, se 4.1.3	PA/NMRIPP
		Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005	MØ
4.2. Renere produktion og affald: At arbejde for at forebygge og mindske produktionens og konsumtionens negative påvirkning af miljøet samt bidrage til effektiv anvendelse af naturressourcerne gennem hele deres livscyklus.	4.2.1. Der skal arbejdes med forholdet mellem affaldsproduktion og økonomisk vækst eventuelt eksemplificeret med udvalgte affaldsstrømme.	Nordic guideline on cost-benefit analysis, se 4.1.1	PA/MØ
			PA/MØ
	4.2.2. Indspil til EU's arbejde med en helhedsstrategi for forebyggelse og genanvendelse af affald samt andre affaldsrelaterede EU-regler.	Finansiell garanti for EE-produkter, PA, 2005 Europeisk workshop om behandling av EE-avfall, PA, 2005	PA
		Nordic guideline on cost-benefit analysis, se 4.1.1 Minimering av lukt från kompostering av källsoreterat matavfall genom processoptimering, PA, 2005 Leachate treatment technology, PA, 2006 Definition af affald og produkt, PA, 2006 EE-salg på Internet, PA, 2006	PA
	4.2.3. Der vil blive arbejdet for at reducere risici ved kemikalier i produkter og affald samt at standse brug af problematiske kemikalier i produkter.	Pollutant Release and Transfer Register (PRTR), Scoping study on Products, PA, 2005	PA/NKG
	4.2.4. Samarbejdet mellem nordiske overvågningsmyndigheder af grænseoverskridende affaldstransporter skal videreføres.	Transport av avfall – workshop, PA, 2006	PA
			PA
	4.2.5. Opbygning af et nordisk netværk vedrørende livscyklus (NorLCA), som skal være et fysisk og elektronisk netværk for tværfaglig livscyklusviden og formidling, som indsamler og formidler eksempler.	NorLCA, PA, 2005, (fortsat fra 2003-2004)	PA/NMRIPP
			PA/NMRIPP
	4.2.6. Inden for miljø-, konsument- og næringsområdet vil man samarbejde om integreret produktpolitik (IPP) samt bæredygtig produktion og	Optimal livstid av produkter, se 4.1.3	NMRIPP
			NMRIPP

	konsumtion på internationalt og europæisk niveau med henblik på at komme med indspil til EU's IPP strategi.		NMRIPP
	4.2.7. I arbejdet for at ændre produktions- og forbrugsmønstre vil man styrke og udvide aktiviteter omkring Lokal Agenda 21, miljøledelse og bedste tilgængelige teknologi (BAT) i Norden og nærområderne ved at udvikle en fælles vidensbase om gode Lokal Agenda 21idéer.	Forprojekt om miljøledelsessystem for SMEs, PA, 2005 BAT i fordonsverkstäder, PA, 2005 BAT i fordonstvättar, PA, 2005 BAT i småbåtshamnar, PA, 2005, (fortsat fra 2004)	PA PA
	4.2.8. Der arbejdes bl.a. med at opbygge kapacitet i nærområderne for bæredygtig produktion og forbrug med hensyn til lokale behov.	Linking Environment- and health related issues – Capacity Building on local level in the Baltic States, PA, 2005	NMRIPP/PA
	4.2.9. Viden om udslipsstandarder og rene og mere ressourceeffektive teknologier samt videreudvikling og information om miljøledelsessystemer er vigtige nordiske opgaver.	Se alle PA-gruppens projekt under 4.2.7 Utsläpp från små skebbsvarv, PA, 2006	PA PA
	4.2.10. Der arbejdes for at prioritere miljøteknologi i forhold til EU's handlingsplan for miljøteknologi (ETAP).		PA/NMRIPP PA/NMRIPP
	4.2.11. I arbejdet for at udvikle og synliggøre gode, nordiske eksempler på bæredygtig produktion vil miljøkundskab blive forsøgt integreret i alle sektorer og i hele produktionskæden herunder produktudvikling.		PA/NMRIPP PA/NMRIPP PA/NMRIPP
	4.2.12. Der vil blive udarbejdet forslag til initiativer, som sikrer at brugerne, beslutningstagerne og producenterne får større miljøkompetence og adgang til miljørelateret information om varernes indhold, miljøpåvirkning og anvendelse.	PRTR, se 4..2.3	NMRIPP NMRIPP NMRIPP
	4.2.13. Resultaterne af arbejdet for renere produktion og produkter samt begrebet livscyklus vil blive brugt i samarbejdet med nærområderne og Rusland.		PA/NMRIPP PA/NMRIPP

	4.2.14. Der vil blive arbejdet for at synliggøre nordiske eksempler på bæredygtig produktion samt fremme alternative produktionsformer som bl.a. økologisk landbrug, vedvarende energi og biogasproduktion i landbruget.	Nordiskt biogasprojekt	MJS
		Bioenergy as an environmental factor in the Nordic-Baltic-North-West-Russian Region	MJS
	4.2.15. For at reducere affaldsmængderne i havet, vil man arbejde for at kortlægge tiltag for skibsassald, inklusive incitament for indlevering af affald i havne.	Affald i havner og affaldshandlingsplan for havner, PA, 2005 Utsläpp från små skebbsvarv, se 4.2.9	NMRIPP/MØ
			NMRIPP/MØ
	4.2.16. Der vil blive arbejdet for at ændre holdninger samt for at gennemføre en harmonisering af det nordiske regelværk.		NMRIPP/MØ
			NMRIPP/MØ
4.3. Grønne markeder og offentlig indkøb: At stimulere til innovation og nytænkning med sigte på at mindske samfundets totale miljøbelastning og ressourceforbrug samt fremme næringslivets konkurrenceevne, grønne markeder og beskæftigelsen.	4.3.1. Der vil blive arbejdet for, at den offentlige og private sektor tager miljøhensyn ved indkøb.	Pilotprosjekt for udvikling av et felles nordisk format for miljøkriterier for offentlige innkjøp, NMRIPP, 2005 Konferens om grøn offentlig upphandling, NMRIPP förberedning 2005, genomförande 2006	NMRIPP
			NMRIPP
	4.3.2. Sammenstilning af fællesnordiske kriterier og et benchmarkingsystem for grønne indkøb.	Pilotprosjekt for udvikling av et felles nordisk format for miljøkriterier for offentlige innkjøp, se 4.3.1	NMRIPP
			NMRIPP
	4.3.3. Udarbejdelse af værktøj for integrering af miljøaspekter og livscyklusperspektiver i standardisering.		NMRIPP
			NMRIPP
	4.3.4. Der skal udarbejdes eksempler på "Best Practice" inden for miljøteknologi, som har bidraget til økonomisk udvikling.	Gröna marknader och renare teknologier, se 4.1.1	NMRIPP/MØ
			NMRIPP/MØ
4.4. Miljøøkonomi: At skabe en økonomisk udvikling og værdiforøgelse som bygger på bæredygtig produktions- og forbrugsmønstre, hvor	4.4.1. Udarbejdelse af eksempler på, hvordan man får eksterne sociale- og miljømæssige omkostninger integreret i prisen (internalisering), og hvordan det integreres i EU's arbejde på området.	Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005	MØ
		Utvecklandet av en nordisk databas för värderingsstudier (beroende på slutlig utformning eventuellt även 4.1.1,4.1.2,4.1.3)	MØ

miljøbelastning er frakoblet økonomisk vækst.	4.4.2. Udvikling af større viden om og analyser af mekanismer og sammenhænge, hvor miljøbelastning er frakoblet økonomisk vækst.	Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005	MØ
		Economic Instruments for Decoupling Environmental Pressure and Economic Growth	MØ
		Ett förprojekt om makroanalys ekonomiska konsekvenser av miljöavtal/miljöinitiativ	MØ
		Decoupling II	MØ
	4.4.3. Sikring af omkostningseffektivitet ved at kombinere forskellige virkemidler (økonomiske, lovgivningsmæssige og andre former for reguleringer) inden for f.eks. luftforurening, klima og vandmiljø og ved anvendelse af kvotehandel, afgifter, administrative reguleringer o.lign.	kvotemarked	Klima
		Emissionshandel	MØ/Klima/BU
		kvotetildeling til nye aktører	Klima
		ETS udenfor EU Udredning om forudsætninger og muligheder for udvidelse af ETS til aktører udenfor EU	Klima
		Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005	MØ
		Linkdirektivet og projektmekanismerne	Klima
	4.4.4. Udvikling af alternative muligheder for brug af økonomiske styringsmidler inden for områder som: affald, emballage og biologisk mangfoldighed.	Nordic guideline on cost-benefit analysis, se 4.1.1	PA/MØ
		Användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska och baltiska länderna för åren 2001-2005	MØ
4.5. Reducering af udslip af klimagasser: De nordiske lande arbejder for at opfylde Klimakonventionens overordnede og langsigtede mål om at ”opnå en stabilisering af koncentrationerne af drivhusgasser i atmosfæren på et niveau, som kan forhindre farlig men-	4.5.1. Arbejde for et mere ambitiøst, fremtidigt globalt klimaregime efter 2012. Fra nordisk side vil man stræbe efter en bred proces, hvor flest mulige lande er med.	Efter Kyoto Publikation med syntese af arbejdet i 2004	Klima
		Klima 2012 (efter Kyoto) Tilpasses klimaforhandlernes behov	
		CO2-kvoter på transport. Undersøgelse af metoder til at indrage transportsektoren i et system med omsættelige CO2-kvoter	Klima
		Klima 2012 Tilpasses klimaforhandlernes behov	

neskeskabt indvirkning på klimasystemet”.	4.5.2. Arbejde for at Testing Ground-samarbejdet resulterer i en vellykket implementering af Testing Ground Agreement (TGA) og en miljømæssig og økonomisk effektiv udvikling og anvendelse af Testing Ground Facility (TGF) samt at opbygge kompetence og kapacitet på klimaområdet i Østersøregionen med særligt fokus på Rusland.	JI-håndbog	Klima
		JI-baseline	
			Klima/MØ
	4.5.3. Arbejde for at ligge i front med hensyn til reduktion af udledningen af drivhusgasserne inklusive de industrielle, samt at grundlaget for en reduktion styrkes.	Implementering af TGA i nordvest Rusland	Klima
		Klima 2050 Forudsætninger og konsekvenser af en 15-30 % reduktion af klimagasser i i 2020 og en 60-80 % reduktion i 2050	Klima
		CO2 optag i vegetation	Klima
	4.5.4. Der vil blive arbejdet for en fortsat opstramning af reguleringen af udslip af industrielle drivhusgasser.	Lagring af CO2	
		Industrielle drivhusgasser	Klima
			Klima
	4.5.5. Der vil blive fokuseret på reducere udslip i forhold til transport og affald.	CO2-kvoter på transport. Undersøgelse af metoder til at inddrage transportsektoren i ET	Klima/PA/HM
			Klima/PA/HM
	4.5.6. De nordiske lande vil arbejde for en øget anvendelse af vedvarende energi, herunder opfølgning af Johannesburgtopmødet i 2002 vedrørende vedvarende energi.	Vedvarende energi: seminar om forudsætninger for det store omfang af VE i Norden og hvordan Norden kommer videre	Klima
		Klimagruppen har 7-11-05 besluttet at opgive projekt og overlade det til energisiden i NMR	
	4.5.7. Et nordisk initiativ for bl.a. at fremme udnyttelsen af bioenergi i Norden og nærområderne.		Klima
			Klima/MJS
	4.5.8. Øget forståelse og indsats i forhold til vurderingen af sårbarhed, effekter og tilpasning i forbin-		Klima/MJS
		2 grader Klimaændringer : sårbarhed, effekter og tilpasning	Klima/NFK

	delse med klimaændringer. Problemstillingen omfatter effekter af klimaændringer på både terrestriske og marine økosystemer samt socioøkonomiske og andre samfundsmæssige konsekvenser af klimaændringer.	Sårbarhed og tilpasning af energisystemet i Norden <u>Udredning om der nordiske energisystem i et ændret klima</u>	Klima/NFK
			Klima/NFK

VERN AV BIOLOGISK MANGFOLD I SKOG OG VÅTMARKER – ERFARINGER FRA EN SAMMENLIGNENDE STUDIE I NORDEN

Sammendrag

Nordisk ministerråd har sammen med Miljøverndepartementet i Norge finansiert prosjektet 'Virkemidler for forvaltning av biologisk mangfold i skog og våtmarker'. Prosjektet har studert erfaringer med forskjellige verneformer og verneprosesser i de nordiske landene. Det har både sett på valg av indikatorer, på kostnadseffektiviteten ved ulike verneformer og hvordan endringer i verneprosessene kan redusere konfliktnivået som fredning av arealer har skapt.

Prosjektet konkluderer med at fredning – dvs. båndlegging av arealer til vern – fortsatt må være et viktig tiltak for bevaring av biologisk mangfold i skog. Å kombinere bruk med vern i form av skjøtselsregler gir også klare gevinster for det biologiske mangfoldet, men merkostnadene som følger av en eventuell skjerping av disse reglene synes ikke å stå i forhold til nytten. Konflikten som er knyttet til fredning kan heller reduseres ved overgang til avtalebaserte løsninger – enten en børsliknende form for omsetning eller ved avtaler innenfor rammen av en fellesskapsløsning. Sistnevnte er mer ressurskrevende, men vil øke vernets kvalitet. Prosjektet foreslår bruk av mer fleksible kompensasjonsordninger. Det foreslås også at de forsøkene med avtalebaserte løsninger som for tiden igangsettes i ulike nordiske land bør underlegges felles evaluering.

Oversikt over hovedresultatene

Dagens situasjon

Det er betydelig forskjell mellom de nordiske landene når det gjelder innhold og opplegg for forvaltningen av det biologiske mangfoldet i skog og våtmarker. Hovedforskjellene er knyttet til skogens status og betydning. I Finland, Norge og Sverige har man vært mest opptatt av å verne 'urørt' natur. I tillegg til fredning av arealer – absolutt vern – er det også innført visse krav til skogsdriften – skjøtselskrav. I Danmark har myndighetene vært mest opptatt av å øke skogarealet og å gjenopprette skog med verdifull natur. Man er videre opptatt av å bevare spesielle (gamle) skjøtselsformer. På Island er vern og restaurering av våtmarker mest sentralt. Det er videre et visst fokus rettet mot vern av biomangfold i bjørkeskog. Det har stått strid om skogreising, særlig basert på importerte arter.

Når det gjelder bruken av virkemidler, er det klar forskjell på (re-)etablering og vern. Følgende hovedbilde er framkommet: Etablering av skog og reetablering av våtmarker skjer i all hovedsak ved hjelp av et system med subsidier som skal dekke grunneiers kostnader. Grunneier velger således selv om han/hun vil gå inn på slike opplegg. Kostnader som følge av krav om endret skjøtsel i ordinær skogsdrift må skogeier i de aller fleste tilfeller dekke selv. Når det gjelder fredning/absolutt vern av eksisterende biotoper, har dette i all hovedsak skjedd gjennom statlige pålegg der grunneiers påfølgende inntektstap er kompensert. Denne siste formen for vern har til dels skapt betydelige konflikter.

Prosjektet har ikke minst vært fokusert mot å finne fram til opplegg som kan virke til å redusere disse konfliktenes. For det første har forskerne sett på hva som kan gjøres med organisering av ver-

neprosessen og med kompensasjonssystemet. Videre har de sett på om det finnes alternativer til absolutt vern som kan være både mer kostnadseffektive og mindre konfliktskapende.

Hva skaper konflikt om vern?

Prosjektet har mellom annet undersøkt skogeieres holdninger til vern av skog og våtmarker i Finland, Norge og Sverige. Utvalget i undersøkelsen bestod av skogeiere som har fått vernet hele eller deler av eiendommen sin. Til tross for de observerte konfliktene, er det et flertall blant skogeierne i de tre landene som er helt eller delvis enig i at vern av biodiversitet i skog er viktig. Den positive holdningen er mer utbredt i Finland og Sverige enn i Norge. Forskjellene mellom landene er enda tydeligere når det gjelder holdning til vern på egen eiendom. Et stort flertall i Finland og Sverige aksepterer vern på egen eiendom mot kompensasjon. I Norge er nær halvparten av skogeierne negative til slikt vern selv om kompensasjon gis.

Forskernes analyser viser at det først og fremst er verneprosessens form som er årsak til disse forskjellene. Mens om lag $\frac{1}{4}$ er misfornøyd med verneprosessen i Finland og Sverige, er $\frac{3}{4}$ av de intervjuede skogeierne i Norge negative. I tillegg sier $\frac{2}{3}$ av de norske skogeierne at de fikk ta liten eller ingen del i verneprosessen. Mens det i Finland og Sverige er slik at prosessen gir økt forståelse for vernet, er situasjonen klart motsatt i Norge.

Ser vi nærmere på hva som forklarer holdningene til prosessen, framhever særlig de norske skogeierne at de er for lite involvert og at prosessen bærer preg av tvang. De påpeker også at for lite eller sein informasjon og inkompetanse hos vernemyndigheten ødelegger prosessen. I forhold til det siste punktet bør det nevnes at mens det i stor grad er skogmyndighetene som møter skogeiere i verneprosessen i Finland og Sverige, er det i hovedsak miljømyndighetene som kjører prosessen i Norge. Det er åpenbare ulikheter i tillitsforholdene her. Mens et klart flertall av finske og svenske skogeiere har noe eller stor tillit til den organisasjonen de har hatt mest kontakt med, er igjen situasjonen motsatt i Norge. Det bør påpekes at det benyttes noe mer 'lempelig' verneordninger i Finland og Sverige – dvs. vern for en begrenset tid benyttes. Videre legges det økende vekt på avtalebasert vern.

Kompensasjonsspørsmålet har skapt mye debatt. Et flertall uttrykker misnøye med den kompensasjonen som gis. Misnøyen er størst i Norge og minst i Sverige. Fra litteraturen er det kjent at respondenter krever mye mer i kompensasjon for noe som tas fra dem enn de er villig til å betale for det tilsvarende godet ved kjøp. Dette kalles tapsaversjon. En spesialstudie gjort blant de norske skogeierne bekrefter dette reaksjonsmønsteret. For å være fornøyd krever skogeierne i snitt 3-4 ganger så høy kompensasjon ved pålagt vern som ved ordinært kjøp og salg. Dette indikerer at valg av prosess ikke bare påvirker opplevelsen av delaktighet og respekt for egne verdier. Den påvirker også konflikten ved å influere på kravet til kompensasjon.

Er strengere skjøtselstiltak et alternativ til absolutt vern?

Siden grunneierne er langt mer positive til vern kombinert med bruk enn til fredning, har prosjektet undersøkt virkninger av å innføre strengere skjøtselstiltak enn dagens regler – jfr. reglene for 'Levende Skog' i Norge og 'Grönare skog' i Sverige. Analysene viser at skjøtselstiltak av typen Levende Skog – dvs. visse restriksjoner på hogst, avvirkningsmetode, etc. – gir en reduksjon i skogens nåverdi på i størrelsesorden 6 % i forhold til et alternativ uten restriksjoner. I et alternativ der kravene skjerpes – dvs. det innføres blant annet krav til økt andel gammelskog (30 %) og forlenget omløpstid (50%) – reduseres nåverdien med vel 40%. Dette skyldes både lavere total avvirkning, endret kvalitet og forskyvning av inntektene i tid.

Effekten av dette er en klar økning i det biologiske mangfoldet. Men prosjektet vurderer det slik at gevinsten ikke oppveier de økte kostnadene. Strengere skjøtselstiltak synes ikke å kunne erstatte absolutt vern verken ut fra en kostnadmessig eller nyttemessig vurdering. Det bør bemerkes at analysene er gjort i ett begrenset geografisk område i Norge.

Forslag til tiltak

Med bakgrunn i analysene har forskerne formulert et sett anbefalinger med hensyn på framtidig politikk på området. Disse kan kort oppsummeres slik:

- Verneformer: Med de forbehold som er tatt ovenfor, synes det ikke fornuftig å erstatte absolutt vern med sterkere restriksjoner på skogskjøtsel. Enkelte endringer i dagens skjøtselskrav kan med fordel gjennomføres, men det ser ikke ut til at dette generelt gir klare gevinster uten betydelig økning også i kostnadene
- Prosess og organisering: Den eksisterende konflikten må først og fremst reduseres ved endringer i verneprosessen. To alternativer til vern gjennom pålegg framstår som særlig interessante:
 - a) Eiendomsvis kjøp og salg av verneområder – dvs. etablering av en form for børs hvor selgere av arealer til verneformål møter det offentlige (evt. private miljøorganisasjoner) som kjøper.
 - b) Avtalebasert vern innenfor rammen av en fellesskapsløsning – basert på informasjonsmøter og opinionsbygging. Avtaler som inngås med basis i disse møtene eller nettverkene kan i neste omgang gjelde enkeltskogeiere eller grupper av skogeiere, eventuelt etableres via skogeierorganisasjoner.

Løsning a) vil etter forskernes vurdering fjerne grunnlaget for konflikt mellom partene på en enkel måte. Bare de som ønsker å selge vil delta, men man står ovenfor det problemet at eiere av arealer som myndighetene prioriterer vernet, kanskje ikke ønsker å selge. Kvaliteten på vernet kan derfor gå ned. Løsning b) er en respons på dette problemet. Man kan utvide antallet som er interessert i/ser nytten av vernet samtidig som konfliktpotensialet fortsatt holdes lavt. Metode b) har også noen fordeler om man ønsker å få til vern på tvers av flere eiendommer, det vil si større sammenhengende arealer, samtidig som det i følge forskerne legges større vekt på læringsaspektet og vernet som en samfunnshandling.

Om myndighetene vil forsette praksisen med pålagt vern, er det i følge forskernes analyser meget viktig å involvere partene tidlig, gjennomføre prosessen på en åpen og kompetent måte, samt sikre at det offentlige oppfyller sine økonomiske forpliktelser raskt. Omorganisering av ansvarsfordelingen mellom offentlige myndigheter der landbruksmyndighetene får en mer sentral rolle i kontakten med skogeier kan være en vei å gå der dette ikke allerede er en del av opplegget.

- Kompensasjon: Her anbefales større grad av fleksibilitet. Studien viser at skogeierne har ulike ønsker mhp hvilken form kompensasjonen bør ta. Noen ønsker engangsutbetaling, andre årlige beløp, mens noen vil ha makeskifte. I den grad dette innebærer en overgang til økt bruk av årlig betaling, reduseres også det umiddelbare presset på finansieringen av vernet en god del.

- Kunnskapsbehov: Det er viktig å få dokumentert effekten av ulike forsøk som er under utvikling i Norden med overgang til mer bruk av avtalebasert vern. Disse bør underlegges en felles evaluering – dvs. det bør legges opp til en komparativ studie.